

АНТОЛОГИЈА КЛАСИЧНЕ КЊИЖЕВНОСТИ ИСТОЧНЕ АЗИЈЕ

приредио
и превео са старокинеског
Матеја Матић

Београд, 2018.

Садржај

Увод	9
Транскрипциони и други стандарди	15
О старокинеском језику	16
КИНА	39
Архајска књижевност	41
Књига песама	49
Класична књижевност – разједињена Кина	70
Конфучије	75
Беседе и разговори	80
Лао-це	91
Спис о путу и врлини	95
Менг-це	104
Ље-це	115
Џуанг-це	118
Ћу Јуен	126
Сјун-це	129
Хан Феи-це	132
Лу Бу-веи	138
Рат за кинеско царство – крај Раздобља зараћених држава	140
Класична књижевност – уједињена Кина	147
Хваи Нан-це	151
Си-ма Ћен	153
Прозна фикција у Ханском царству	157
Поезија у Ханском царству	163
Рат за кинеско царство – пад царства и Три краљевства	170
Долазак будизма у Кину	175

Сутра срца просветљеног	181
Кинеска поезија и проза у раном средњем веку	184
Цао Џи	184
Жуен Ђи	186
Сје Линг-јун	187
Ново записаније познатих прича	189
Тао Јуен-минг	191
Гравура змајева књижевном душом	198
Златно доба књижевности – Танско царство	201
Песници и писци Танга	209
Рано раздобље	
Че Це-анг	209
Џанг Ђу-линг	210
Хе Џи-џанг	210
Цуеј Хао	212
Менг Хао-жан	213
„Бујно“ раздобље	
Ванг Веи	213
Ванг Хан	218
Ванг Џи-хван	219
Ванг Чанг-линг	220
Гао Ши	222
Ли Баи	222
Ду Фу	234
Цен Шен	238
Средње раздобље	
Џанг Ђи	239
Ванг Ђен	240
Баи Ђу-ји	241
Јуен Џен	265
Хан Ју	265
Љу Цунг-јуен	270

Касно раздобље	
Цеј Лу	272
Ли Хе	273
Ли Шанг-јин	276
Ду Му	279
Хан Во	281
Династија Сунг и каснија раздобља	282
Песници и писци Сунга и каснијих раздобља	285
Оу-јанг Сју	285
Ванг Ан-ши	287
Су Ше	288
Ли Ђинг-џао	291
Лу Јоу	294
Фан Ченг-да	295
Џу-це	296
Џанг Ју	297
Гао Ђи	297
КОРЕЈА	299
Почеци корејске књижевности и писмености	301
Споменик краљу Гвангетоу	303
Историјски списи Три краљевства	305
Краљевство Шила и њени витезови	309
Књижевност касније Шиле и династије Горјо	318
Ђе Ђи-вон	319
И Гју-бо	320
Ђонг Монг-ђу	323
Књижевност династије Ђосон	324
Краљ Сеђонг	325
Хванг Ђин-и	326
Хонг Се-те	329

ЈАПАН	331
Почеци јапанске књижевности и писмености	333
Записи јапанске историје	335
Поезија раздобља Асука и Нара	337
Принц Оцу	338
Отото но Табито	339
Принц Нагаја	340
Абе но Накамаро	341
Раздобље Хејан	344
Кукаи	344
Сугавара но Миџизане	349
Књижевност Пет храмова	352
Гидо Шушин	353
Зекаи Ћушин	353
Раздобље Едо – шогунат Токугава	355
Раи Сан'јо	356
Хиросе Тансо	356
Кан Сазан	357
Ема Саико	358
Јанагава Коран	362
Шаку Гешо	364
Модерни и савремени Јапан	365
Нарушима Рјухоку	366
Нацуме Сосеки	367
Каваками Хаџиме	369
Поговор	371
Библиографија	373

УВОД

*...nondum in gremio Iouis Indica laurus,
nondum Arabes Seresque rogant...*

*...joш увек у Јововом крилу није Индије ловор,
ни Арапи ни Кинези не искају још зашћћћћћу...*

- Статије, *Silvae*, 95. године,
у похвали цару Домицијану

Анџолоџија класичне књижевности Источне Азије се могла звати *Анџолоџија старокинеске књижевности*. Могла се звати и *Анџолоџија књижевности на старокинеском*. Међутим, било који од ова два назива би нестручног читаоца довео до недоумице. Назив *Анџолоџија старокинеске књижевности* сугерише да је реч само о кинеској књижевности – док *Анџолоџија књижевности на старокинеском* оставља утисак да у питању није превод, већ хрестоматија. У било ком случају, циљ ове антологије је један: да преведе и прикаже избор класичне књижевности Далеког истока – што ће рећи, књижевности написане на старокинеском језику – и упутити читаоца у изучавање далекоисточне старине, која у много чему служи као пандан нашој европској антици. Сходно томе, изабране су три највеће књижевне традиције које су се служиле старокинеским језиком – кинеска, јапанска, и корејска.

Било би најбоље одмах разјаснити шта се у овој антологији подразумева под појмом „класичан“. Јапанске *вака* песме и изворна проза, корејске *хјанге*, и томе слични облици, нису ништа мање „класични“ ни по својој древности ни по ригорозности форме, као што нико не би оклевао да француске средњовековне романсе уврсти међу „класике књижевности“. Под појмом „класичан“ овде се подразумева одређени корпус текстова и језик на коме су написани, према којима постоји однос посебне врсте, пре свега у међунационалној комуникацији, филозофији и религији. Тај језик

О СТАРОКИНЕСКОМ ЈЕЗИКУ

ИСТОРИЈА И РАЗВОЈ

Кинески језици су језичка група која припада сино-тибетској језичкој породици. Разлике међу њима су некада довољно мале како би се назвали *дијалектима*, али је несумњиво постојање већих група које се међусобно могу споразумети тешко или никако – као што су савремени мандарински, кантонски, *ву* кинески, и слично. Чак и записи категоризовани под оним што се обично назива „старокинески“ показују регионалне варијације – али они и даље указују на то да је готово увек постојао један стандард, сличан појави *коине* варијанте грчког језика, који би био заснован на говору престонице краљевства, тј. царства у датом тренутку.

Следи уобичајена хронолошка подела развоја кинеског језика:

_____ Прото-кинески (од око 1800. п.н.е)

_____ Архајски кинески (од око 1200. п.н.е)

Језик записан на животињским костима коришћеним за прорицање током династије Шанг (од око 16. до 11. века п.н.е). Језик династије Џоу (од 11. до 8. века п.н.е), пре премештања престонице на исток и почетка тзв. Епохе пролећа и јесени.

Језик Књиге песама, чије су песме преношене усмено.

_____ Класични кинески (од око 600. п.н.е)

Језик који се користи у Конфучијевим Беседама и разговорима.

_____ Пост-класични кинески (од око 300. п.н.е)

мандат већ и за очување врлине обичног човека, а са метафизичке, обухвата и законе природе и васцело кретање васионе. Стога *Небеса* имају моралну димензију у истој мери у којој имају физичку и метафизичку, и ова два аспекта појма су неодвојиви.

Постоји више каснијих тумачења *Беседа и разговора*, углавном заснованих на другачијем виђењу текста са филолошког и лингвистичког становишта. Главни представник ових „нових“ виђења јесте Цу-це (1130-1200), филозоф династије Сунг и оснивач неоконфуцијанизма, чије је тумачење широко распрострањено у појединим земљама Источне Азије. У преводу смо се превасходно држали изворног тумачења које потиче из династије Хан и резултата савремених испитивања.

Ознака фрагмената у избору прати формат *број поглавља : број фрагмената у поглављу*.

БЕСЕДЕ И РАЗГОВОРИ

1:1

Учитељ рече: „Учити и повремено обновити научено – не пружа ли ово право задовољство? Имати пријатеља који долази из далеких крајева – не пружа ли то право уживање? Онај који се не срди чак ни када људи не знају за њега – то је прави великаш.“

1:2

Јоу-це рече: „Мало има оних који воле и поштују своје ближње, а вољно скрнавe власт. Да човек не скрнави власт, а да воли да ствара буну и невољу – таквог још не видех. Прави великаш се посвећује темељима; јер бејаше темељ, па тек онда Пут. Љубав и поштовање према ближњима – не чини ли то темеље човечности!“

1:6

Учитељ рече: „Нека младић, када је код куће, љуби своје родитеље, када изађе, љуби своје ближње, буде уздржан и искрен,

Це-џанг замоли да чује шта су оне.

Учитељ рече: „То су поштовање, великодушност, искреност, преданост и милосрђе. Ако поштујеш другога, нећеш бити омражен. Ако си великодушан, народ ће ти бити привржен. Ако си искрен, људи ће ти се поверавати. Ако си предан, имаћеш успеха. Ако си милосрдан, значи да си подесан да руководиш људима.“

17:9

Учитељ рече: „Ученици моји! Зашто нико од вас не учи *Песме*? Оне уздижу људски дух; уз њих ћете научити да посматрате свет, да се понашате у друштву, и да искажете своју срибу на прави начин! Од ствари блиских, научићете како да служите оцу – од ствари далеких, научићете како да служите господару. Сазнаћете имена многих звери и биљака.“

Сл. 16: Портрет Конфуџија,
непознат аутор, 14. век

Ипак, путеви којима иду књижевност, филозофија, обичаји, државност и образовање су се у јеку рата и политичких интрига поплочавали, а у царству Хан коначно срели, како би створили писмо, мисао, традицију и поглед на свет – један свеобухватни „језик“ цивилизације и културе – којим ће, уз мање промене, наредни миленијум ипо говорити читава Источна Азија. Изократ каже у *Панеџирику*:

„...*Наш ђрад (Атина) је њолико ђревазишао остиаџак човечанстива у мисли и ђовору да су (атински) ученици њосџали учииџелџима остиаџику свеџа, и учинио је да назив 'Хелени' више не означава народ, веџ својстиво разума, и онај који је назван Хеленом је назван џако ђре заџо шџо дели истиу кулџуру, неџ истио ђорекло.*“¹¹⁵

У истој мери у којој ово описује хеленство старих Грка и Римског царства, илити хришћанство (*Christendom*) средњовековне Европе, може се применити и на цивилизацијску срж Источне Азије све до савременог доба. Упркос разноликости у погледу религије и изворних веровања, нећемо погрешити уколико кажемо да се источноазијска цивилизација након разједињене Кине и Хан царства може назвати *конфуцијанством*.

¹¹⁵ George Norlin – *Isocrates, Volume I (Loeb Classical Library No. 209, Harvard University Press, 1928)*

ПОЕЗИЈА У ХАНСКОМ ЦАРСТВУ – ИЗБОР

Песма јесењег ветра

Цар Ву

秋風辭

Јесењи ветар продува, беле облаке плете
Лишће жути и пада, а гуске на југ лете
Шаре конопљике, хризантема мирисна –
незаборавна је богиње лепота ласна.

Преко реке Фен, украшеним бродом,
Посред тока, таласи, шуште белом водом
Бубња, фруле јек, весла песму звуче –
ал' весеље на врхунцу већу тугу вуче:

Младост и снага тек тренутак трају –
како ћемо старост привести крају?

Песму је цар Ву саставио током једног од својих ходочашћа како би принео понуду Хоуту, богињи земље. Назив *Песма* (辭) је алузија на назив збирке *Песме гржаве Чу* (楚辭), са којом је слична у тематици, а у изворном тексту и прати ритам од три речи који је за збирку карактеристичан.

Врх Сјанг-лу је, као и код Ли Баија, место велике природне лепоте. За ову песму је везана позната анегдота из *Зайиса њред сан*, дневника Сеи Шонагон, јапанске дворјанке из 10. века. Окупљени племићи су је, намерно потцењујући њено познавање класичног кинеског језика, питали: „Какав је снег на врху Сјанг-лу?“ Сеи није ни цитирала песму – само је подигла застор.

Читајући Лао-цеа

讀老子

„Ако пишу, не знају – они што знају, ћуте“ –
Чух ја од Лао-цеа махом ове речи
Ако стварно Лао-цеа бројите у зналце
Што не би ништа да га од писања спречи?

Први стих је слободнија парафраза првог стиха у педесет и шестом фрагменту *Сјиса о Пујуу и врлини*.²⁰⁹ Ћу-ји је Лао-цеа веома поштовао, те је тешко замислити подруглив тон; али себи увек дозвољава благо ироничну дистанцу према свему, као карактеристику онога који преиспитује устаљено и размишља о новоме.

Читајући Јуен Ценове стихове у чамцу

舟中讀元九詩

Држим песама твојих свитак, читам га под свећом
Свитку крај, свећа гори; јоште није зора
Боле очи, гасим свећу, седим још у тами
талас дува, лупа чамац - снажно хуји бура.

Јуен Цен је такође песник, и један од Баи Ћу-јиевих најприснијих пријатеља. Делили су муке изгнанства.

²⁰⁹ Види поглавље *Сјис о Пујуу и врлини*.

Ли Баијев гроб

李白墓

Гроб Ли Баија, код Цаи-ши спруда, међу
бескрајним пољем, што се у облаке наставља

За жаљење, 'адске кости, под рушеним брдом
што им страшише некад, Небо, Земљу, песма дивља

Просто је тако: песника животна нит је кратка, бледа
Ал' ничијем крају не беше велика као твоја беда.

У регији Анхуеј, на спруду Цаи-ши, који гледа на Јангце, налази се Ли Баијев гроб. Последњи стих се односи на Ли Баијеву неславну смрт, давлeњeм у Јангцеу током пијанке.

ПЕСМА ВЕЧНОГ КАЈАЊА

長恨歌

Волеше лепоту цар, рушитељку царства
Многе године је тражио, ал' узалуд

За удају стасаше тад ћерка куће Јанг
Сакривена, у кутку собе – нико не зна куд

Љупка, од небеса дар – како да је пусти?
Узеше је, убрзо, за царску пратиљу

Један поглед, један осмех – к'о да их је сто
Преблeдешe свих Шест палата у свом безумљу

СПОМЕНИК КРАЉУ ГВАНГЕТОУ

Споменик је 414. године подигао Ђангсу, син Гвангетоа Великог, краља Гогурја, на месту на ком се тада налазила престоница краљевства, а сада се налази Манџурија, тј. Североисточна Кина. На њему је на старокинеском језику уписана хроника Гвангетоових освајања, као и кратак запис о пореклу Гогурја, које се прати до некадашњег краљевства Бујо.

Споменик је на више места оштећен, те су у 20. веку настале бројне контроверзе око тумачења појединих пасуса, поготово на местима где се спомиње Јапан, који се тичу тога да ли су корејске државе *освајале*, или *биле освајане*. У избору дајемо превод приче о краљевству Бујо и Гвангетоовом доласку на власт.

Сл.17:

Споменик краљу Гвангетоу

Настанак Гогурја

Са споменика краљу Гвангетоу

Давно је предак наших предака, краљ Ђумо, успоставио темеље наше државе. Ђумо беше син Небеског цара, и дошао је из северног дела краљевине Бујо. Рођен је из јајета које је разбила његова мајка, Хабекова ћерка.²⁵⁹

¹ Хе Бо (河伯 кор. Хабек – „Војвода реке“) је кинеско божанство Хванг-хеа, тј. „Жуте реке“ (док је Јангце „Дуга река“).

Витешки ред краља Ђинхунга

Из Историје њи краљевства;
Анали краљевства Шила – 三國史記本紀

Тридесет и седме године владавине (краља Ђинхунга),²⁷² на пролеће, краљ је успоставио *Вонхве*.²⁷³

Испрва, краљ и министри су бринули што не познају своје поданике добро. Зато окупише народ игром и песмом, те посматраше шта раде и како се понашају, како би пробрали оне које ће поставити на положај. Тако изабраше две лепотице; једној име беше Намо, другој Ђунђонг. Оне су имале око три стотине следбеника. Међутим, надметале су се лепотом и завидиле једна другој, те је на крају Ђунђонг довела Намо у своје одаје, терала је да пије до пијанства, и затим је одвукла и бацила у реку. Намо се удавила. Ђунђонг је због овога погубљена, а њихови следбеници изгубише устројство и расуше се.

Наредног пута су уместо лепих жена били изабрани леви младићи. Украшени и оперважени, зваше се *Хварани*²⁷⁴ и служише краљу. Следбеници се око њих окупљаше попут облака на небу. Једни друге би уздизали Путем и правдом, и узрадовали музиком и песмом. Јездише планинама и рекама, и не беше ниједан кутак земље који им је био предалек. Овиме се познало ко је међу њима добар а ко лош, и добри беху препоручени за дворску службу.

Ким Де-мун рече у *Сјису о витезовима цвећа*: „Произвеше мудре саветнике и одане службенике, добре војсковође и храбре ратнике.“

Ће Ћи-вон рече у надгробном запису који остави витезу Нану: „Наше краљевство поседује величанствен и чудесан пут²⁷⁵ зван *Пун-њу*.²⁷⁶ Порекло овог обичаја описано је у *Историји вила*.

²⁷² 576. године.

²⁷³ „Изворно цвеће“, „првобитно цвеће“

²⁷⁴ „Витезови цвећа“, „младићи цвећа“

²⁷⁵ *Пуи* у смислу „вештине“ (као што је чудо „пут мекоће“, кјудо „пут стреличарства“ и сл)

²⁷⁶ „Ветар и поток“

су ови романи, и поетска дела попут патриотских *Песама змајева у лейџу*, прво састављена на старокинеском, али су недуго затим преведена на корејски, те корејске верзије постају распрострањеније и читаније од оригинала.²⁹⁶

Након честих јапанских и манџурских инвазија, Кореја почиње да спроводи изолациону политику све до самог краја 19. и почетка 20. века, када долази до првих трговачких уговора са европским земљама и проглашења Корејског царства. Краљевски испити су укинута 1894. године, што обележава званични прелазак корејске књижевности из класичне у модерну парадигму.

КРАЉ СЕЋОНГ

Краљ Сеџонг (世宗 세종, владао 1418-1450) познат је по својим законским и културним реформама, а највише по наређењу да се састави спис по имену *Исџравни изјовор за народно образовање*, којим је објављен *ханџул*, корејско народно писмо. Током његове владавине је састављен и низ од 125 песама зван *Песме змајева у лейџу*, који слави достигнућа краљева и корејске државе. *Песме змајева у лейџу* су испеване у форми званој *акџанџи* („еулогија“), која прати већ постојеће дворске мелодије. Овде дајемо другу песму по реду, која је и најпознатија.

Настанак хангула

Из *Исџравној изјовора за народно образовање* – 訓民正音

Звуци нашега народнога језика се разликују од кинеског, и не одговарају кинеским знацима. Стога, дешава се често да, чак и када прост народ има нешто што жели да каже, не успе то да запише. Ја због овога жалих, те створих нових двадесет и осам знакова, са

²⁹⁶ Yôngho Ch'oe, Peter H. Lee, Wm. Theodore de Bary – Sources of Korean Tradition, Vol. 2: From the Sixteenth to the Twentieth Centuries (Columbia University Press – Introduction to Asian Civilizations, 2000)

раздобља Асука и Нара су, чини се, још увек надахнути *Анџолоџијом*³¹⁰ и ханским петоречјем. Песме на старокинеском се углавном пишу у јавним, дипломатским приликама, или на слављима која би организовао цар.

ПРИНЦ ОЦУ

За принца Оцуа (大津皇子, 663-686. год) се у *Зайисима јапанске историје* говори да је био врло вешт песник, и зачетник новог раздобља јапанске поезије на старокинеском. Након смрти свог оца, планира заверу по наговору једног будистичког монаха из Шиле (није са сигурношћу утврђено шта је завера тачно подразумевала), али је откривен и погубљен када му је било двадесет и четири године. Четири песме су му забележене у *Префињеним мислима*, а четири у *Десет хиљада листова*.

Одлазак у лов

遊獵

Зором изабрах три ратника врсна
На вече, са њих хиљаду славим лов
Секу месо, стамени, широког срца
Нагињу чаше, пију, на вина зов

Месечев лук кроз долину сија
Заставе се к'о облак вију код горе
За планином се Сунце сакрило
Ал' славиће јунаци, до зоре.

³¹⁰ Види поглавље *Гравура змајева књижевном души*.

ОТОМО НО ТАБИТО

Отото но Табито (大伴旅人, 665-731. год) је био политичар и један од великих песника збирке *Десет хиљада листова* – његов син, Отото но Јакомоћи, је такође познати песник. Постаје управник Дазаифуа (институције сличне танском Западном протекторату, с тим што су у питању била јужна острва, а не западни региони) око 728. године, и тамо око себе окупља песничку групу.

Славље у рано пролеће

初春侍宴

Од давнина даречно влада цар
А пратимо давни пут од скоро
Велелепни, са свих страна гости
Три врлине има племство с двора

По обали - шљивин цвет к'о снег
Магла доводи рано пролеће
Владар бди, благонаклон, свет
Свак' ће земљу лупати од среће

Табито алузијама показује своје познавање кинеске књижевности. *Давни њуи* означава учења кинеских филозофа (представљених Јапану ...од скоро), *три врлине* су (конфуцијанска) мудрост, човечност, и правда, док је *лупати земљу од среће* израз радости поданика у мирном раздобљу које им је омогућио добар владар – први пут споменут у вези са кинеским митолошким царем, Јаоом.

Ова песма је добар пример интеракције стваралаштва једног јапанског писца на (старо)јапанском, и на старокинеском језику. Да ли ћемо, у петом стиху, израз 梅雪 тумачити као *шљивин цвет* и *сне* или *шљивин цвет* као *сне* (као што смо протумачили за сврхе превода) зависи од тога којој се од његових песама на јапанском приклонимо –

Наредном песмом, Миђизане готово постиже тихо помирење са својим изгнаничким животом, и пружа закључак својој „поезији жалости“ –

Нећу искорачити кроз капију

不出門

Када овде бејаш изгнан, у трновит луг
 К’о да згреших за хиљаду смрти, погнут ходах
 Само гледах, црепове на градским кулама
 Каткад звоно храма Кван-јин само слушах

Ал’ срце рече: „Доста више. Иди, јури облак“
 Дочекује ме Месец. Споља, све је исто увек
 Нисам везан телом, душом, ни за ово место
 Што онда да корачим кроз капију тек?

НАЦУМЕ СОСЕКИ

Један од најпознатијих јапанских писаца уопште, слављен као први међу мајсторима савременог језика у виду романа, јесте Нацуме Сосеки (夏目漱石, 1867-1916. год). Сосекијево многоструко стваралаштво и прецизна психолошка скица карактера захтева посебан третман. Стога ћемо се овде дотаћи његове песничке стране.

Сосекијев живот и дела личе на дуготрајну борбу две супротности – у средњој школи, стиче велику љубав према старокинеском, али 1901. године одлази на студије у Велику Британију, и враћа се као професор енглеске књижевности и језика. Са једне стране, представља најмодерније тежње нове књижевности; док га са друге прожима дубоки класицизам и наклоност старој. Своје интимне мисли и стремљења поверава старокинеском, не енглеском или савременом јапанском изразу, те се о њему говори, и у Кини, као једном од најбољих јапанских песника 19. и 20. века.³³¹

Читава половина његовог књижевног стваралаштва остаје недоступна већини изучавалаца савремене јапанске књижевности услед непознавања класичних језика. Ово представља још један од подсетника да се јапанска књижевност мора схватити као *синџеза две културне традиције* и *два књижевна израза*, попут Акутагавиних старојапанских, и Сосекијевих старокинеских песама.

Храм у Кѵ-но-Даију

鴻之台

Песма прва од две

Кѵ-но-Даи, кроз зору, до капије Зен храма
Звоно, само, звони тавно – тихо стане, звучи
Покуцао, врата гурнух, никога да дође –
јато сврака над капијом ометено лети и хучи

³³¹ 一海知義「漢詩入門」・ 岩波新書、2012年

Пред нашим читаоцем – поготово ако је љубитељ далекоисточне мисли и стиха – налази се по много чему вредна и значајна књига.

...Ова је антологија вредна јер пружа преглед најзначајнијих представника класичне књижевности Далеког истока, а значајна јер је преведена са оригинала и обилује песмама и мислима које су код нас по први пут угледале светло дана на српском језику. Тиме је преводилац нашем читаоцу омогућио увид у свет који нам је далек не само по времену и простору, већ и по начину сагледавања и доживљавања ствари и догађаја, као и по начину живљења...

...Некада поезија није била намењена само неколицини и елити (која се изузетно поштовала), већ је и обичан сељак био песник. У питању је заправо начин живота који није налагао само поглед „надоле” – на материју и телесно, већ и „навише”, ка духовном и узвишеном, када је човек имао осећај да застане и задиви се малим цветом поред пута, или да опева достојанствено сиромаштво или стоичку смрт.

...Радосно подржавамо младог аутора ове Антологије у његовом напору да српском читалаштву приближи и дочара стихове и мисли кинеских мудраца, корејских витезова и јапанских монаха и дворјана.

(из рецензије др Соње Вишњић Жижовић)